

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΑ

Δεκαετία του 1960, Οξφόρδη. Ο συνεσταλμένος Στίβεν και η πληθωρική Τζιν, φοιτητές εκεί, στα είκοσι τους, προσωπικότητες φαινομενικά αταίριαστες, συναντιούνται και τα φτιάχνουν. Για την ακρίβεια, η σύσταση γίνεται από έναν κοινό τους φίλο, τον Τζουλς, κατοπινό συγγραφέα. Το ζευγάρι δεν μακροημερεύει επειδή, έπειτα από μήνες, γεμάτους και όμορφους μήνες, φθάνει στην αμοιβαία διαπίστωση: εφόσον δεν παντρευόμαστε, πρέπει να χωρίσουμε. Ακολουθούν, λοιπόν, διαφορετικές πορείες. Όμως κάτι επιμένει, κάτι δεν κλείνει, κάτι δεν έχει ολοκληρωθεί.

Σάραντα χρόνια αργότερα, χρόνια σιωπής και απουσίας, όταν και οι τρεις είναι πλέον στα εξήντα τους, ο Στίβεν στέλνει ένα γράμμα στον Τζουλς, διάσημο μυθιστοριογράφο πια, και του ζητάει χωρίς περιστροφές να μεσολαβήσει ξανά, για μια δεύτερη ευκαιρία, για τη μεγάλη επανασύνδεση με την Τζιν. Ο Τζουλς το σκέφτεται, διστάζει λίγο, αλλά στη συνέχεια πείθεται και αποφασίζει να συμμετάσχει στην τρυφερή κομπίνια (η σκηνή αυτή στο βιβλίο είναι βγαλμένη, θαρρείς, από σπαρταριστή κομεντί). Πάντως, κάποια στιγμή, προχωρημένη στιγμή, ο ίδιος παραδέχεται πως «είχα μπερδέψει τη ζωή με τη λογοτεχνία». Ωστόσο, ήδη στην αρχή, ο αφηγητής στις *Αναχωρήσεις* (2026) είναι αρκετά ξεκάθαρος. Αφενός, «θα υπάρξει μια ιστορία – ή μια ιστορία μέσα στην ιστορία –, αλλά όχι ακόμη» και, αφετέρου, «αυτό θα είναι το τελευταίο μου βιβλίο».

Αλήθεια και μυθοπλασία

Ο αφηγητής Τζουλς, βεβαίως, μοιάζει πολύ στον **Τζούλιαν Μπαρνς**, πάρα πολύ. Αυτό αδυνατούμε να το παραβλέψουμε. Όμως, παραδόξως, *κάπως* το λησμονούμε κιόλας, διότι μόνο έτσι πλησιάζουμε εναργέστερα τους τρόπους με τους οποίους εργάζεται *εν γένει* ένας συγγραφέας, σημαντικός μάλιστα, κινούμενος πάντοτε σε μια *ενδιάμεση* υπαρξιακή ζώνη, τροφοδοτούμενος *εξίσου* από τον εαυτό του και τους άλλους ανθρώπους. Αραγε πέρασαν από τον μάταιο τούτο κόσμο ο Στίβεν και η Τζιν, οι χαρακτήρες του βιβλίου; Μικρή σημασία έχει, εφόσον θα μπορούσαν *όντως* να έχουν περάσει και εφόσον είναι *αληθινοί* στο πλαίσιο των *Αναχωρήσεων* που συνιστούν «ένα έργο μυθοπλασίας». Το βασικό ζήτημα εδώ, εννοείται, δεν είναι οι ποσοτώσεις, πραγματικότητας και φαντασίας, αυτοβιογραφίας και επινόησης, ενώ κυρίως «*πώς λειτουργεί η μνήμη (και η καταγραφή) και τι ξεχνάει το μυαλό καθώς επεξεργάζεται τον τεράστιο όγκο των “γεγονότων” που καλείται να αποθηκεύσει*». Ο Τζούλιαν Μπαρνς είναι θαυμάσιος συγγραφέας διότι, ακόμη κι όταν επαναλαμβάνεται, το κάνει με μια αντισυμβατικότητα ολόδική του. Τέτοια είναι και η λογοτεχνία του στο σύνολό της. Γλώσσα και στοχασμός συνυφαίνονται πάνω στη χαοτική επικράτεια της ζωής (και, προφανώς, κάτω από αυτή) αναρριπίζοντας γλυκόπικρα τις πιο μύχιες αγωνίες μας. Τα σπουδαιότερα θέματα που αφορούν την πεπερασμένη κατάστασή μας είναι ο έρωτας και ο θάνατος. Τα θέματα αυτά δεν είναι ποτέ κλισιέ, κλισιέ αποδεικνύονται συχνότατα οι αφηγηματικές διαδρομές που παίρνουμε για να αναμετρηθούμε μαζί τους. Ο Τζούλιαν Μπαρνς, ωστόσο, συγκαταλέγεται στους ελάχιστους που καταλαβαίνουν τα υβριδικά και παρακαμπτήρια μονοπάτια, την αξία και την ομορφιά τους.

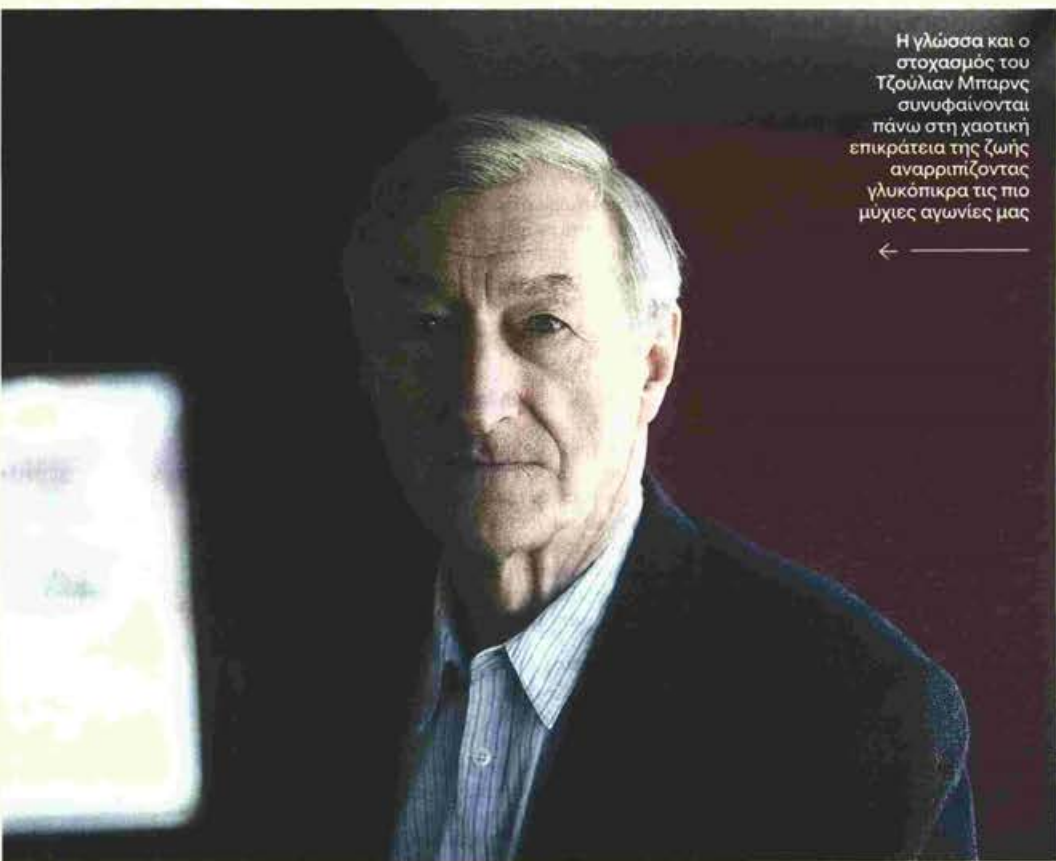
Η αποδοχή της φθοράς

Ο αφηγητής Τζουλς, εν μέσω πανδημίας, της πρόσφατης, καθώς τα μέτρα προστασίας επεκτείνονταν και στην ξέγνοιαστη τότε Αγγλία, μαθαίνει ότι πάσχει από ένα είδος αιματολογικού καρκίνου. «*Είχα καταδικαστεί να ζήσω με τον καρκίνο μου, ώσπου να πεθάνω*», αν και χωρίς επεμβάσεις, χωρίς ακτινοβολίες, μονάχα χημειοθεραπεία με

Κοσμική απαντοχή

Το ύστατο βιβλίο του διάσημου βρετανού συγγραφέα Τζούλιαν Μπαρνς είναι μια θαυμάσια σπουδή πάνω στην ανθρώπινη κατάσταση, στη μνήμη, στην αγάπη, στον θάνατο. Μια μυθοπλασία για το κοινό μας πεπρωμένο

Του Γρηγόρη Μπέκου

Η γλώσσα και ο στοχασμός του Τζούλιαν Μπαρνς συνυφαίνονται πάνω στη χαοτική επικράτεια της ζωής αναρριπίζοντας γλυκόπικρα τις πιο μύχιες αγωνίες μας

κάπια. Η ασθένειά του, όπως πληροφορείται, είναι «*ανίατη, αλλά διαχειρίσιμη*». Βρίσκεται επίσης στη φάση, στην ώριμη φάση, κατά την οποία επεξεργάζεται, συστηματικά και σχολαστικά, την έννοια της «*ακούσιας αυτοβιογραφικής ανάμνησης*» (IAM) το επιστημονικό ακρωνύμιο, Involuntary Autobiographical Memory). Πρόκειται για μια διαδικασία που τον φέρνει ιδιόσυγκρασιακά αντιμέτωπο με τον γάλλο συγγραφέα *Μαρσέλ Προυστ* (το περίφημο περιστατικό με τη μαντλέν την οποία βουτάει στο τσάι ο αφηγητής στο *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο* και υποδέχεται, έπειτα, την αποκάλυψη της ανάμνησης). Ο Τζουλς, ένας συγγραφέας που διατηρεί ημερολόγιο επί μισό αιώνα, ένας άθεος άνθρωπος που εσχάτως παρατηρεί τη φθορά του σώματός του και φοβάται για την απώλεια της μνήμης του,

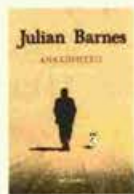

Παρ' όλα αυτά, ελπίζω να απόλαυσε τη σχέση μας όλα αυτά τα χρόνια. Εγώ οίγουρα την απόλαυσα. Η παρουσία σου με έκανε ευτυχισμένο – στην ουσία δεν θα ήμουν τίποτα χωρίς εσένα

δηλαδή της ταυτότητάς του, επιδίδεται σε έναν ήρεμο απολογισμό της ατομικής και καλλιτεχνικής του περιπέτειας μέσα στη ζωή, η προοπτική της οποίας, αναπόφευκτα, στενεύει. Κι όμως, δεν αποπνέει πίκρα όλο αυτό, κάτι σκοτεινό, αλλά αποδοχή, κάτι απροσδιόριστα φωτεινό (και ατόφια συγκαμπτικό, όπως ο σκύλος στα πόδια του, ένα υπέργηρο Τζακ Ράσελ, ο Τζάκι). «*Με άλλα λόγια, η ζωή του καθενός μας θα συρρικνωθεί σε μια ιστορία με μια μεγάλη τρύπα στη μέση*» γράφει ο Τζούλιαν Μπαρνς, αυτός ο λεπταίσθητος και επίμονος κυνηγός του ανέφικτου, της «*πλήρους ιστορίας*», της δικής του και των άλλων.

Οι ύστατες αράδες

Λοιπόν, ας μην το αφήσουμε στην άκρη αυτό, τι συμβαίνει με την Τζιν και τον Στίβεν; Τα βρίσκουν ξανά και χάνονται ξανά (πώς ακριβώς, έχει ενδιαφέρον να το διαβάσετε). Ετσι είναι η ζωή, σπανίως προσφέρει ικανοποιητικό φινάλε. Ο Τζουλς συνοψίζει, αφού έχουν πεθάνει και οι δυο, αφού έχει καταπατήσει την υπόσχεσή του να μη γράψει καθόλου για τη σχέση τους. «*Η τραγωδία του Στίβεν είναι ότι δεν μπορεί να αγαπήσει, αλλά η αγάπη του δεν γίνεται αποδεκτή. Η τραγωδία της Τζιν είναι ότι δεν μπορεί να αγαπήσει, αλλά αυτό που προσφέρει γίνεται αποδεκτό ως αγάπη*». Οι *Αναχωρήσεις*, το ύστατο έργο του Τζούλιαν Μπαρνς, μας κατακλύζουν σαν κοσμική απαντοχή (η μετάφραση της **Κατερίνας Σχινά** μεταδίδει στα ελληνικά τις αποχρώσεις και τις διαβαθμίσεις του ύφους, καθώς και τους κυματισμούς της ζεστασιάς του πρωτοτύπου).

JULIAN BARNES
Αναχωρήσεις
Μετάφραση
Κατερίνα Σχινά.
Εκδόσεις
Μεταίχμιο, 2026,
σελ. 240, τιμή
16,60 ευρώ

Οι αράδες που τερματίζουν τη λαμπρή λογοτεχνική σταδιοδρομία του Μπαρνς απευθύνονται στον αναγνώστη. «*Παρ' όλα αυτά, ελπίζω να απόλαυσε τη σχέση μας όλα αυτά τα χρόνια. Εγώ οίγουρα την απόλαυσα. Η παρουσία σου με έκανε ευτυχισμένο – στην ουσία δεν θα ήμουν τίποτα χωρίς εσένα [...]*».

Ο Τζούλιαν Μπαρνς, 80 ετών σήμερα, υπήρξε τρεις φορές υποψήφιος για το Βραβείο Booker με τα μυθιστορήματά του *Ο παπαγάλος του Φλωμπέρ* (1984), *England, England* (1998) και *Αρθούρ και Τζορτζ* (2005). Απέσπασε (ευτυχώς) την ύψιστη διάκριση του αγγλόφωνου κόσμου το 2011, με το μυθιστόρημά του *Ένα κάποιο τέλος*. Δεχόμαστε ότι οι *Αναχωρήσεις* είναι ένα συγκεκριμένο τέλος. Και τον ευχαριστούμε για τις λέξεις και τη συντροφιά.